

Koagulationsforskare i Malmö får stora Fernströmpriset

1996 års stora nordiska Eric K Fernströmpris går till Johan Stenflo vid Lunds universitet. Johan Stenflo som är professor i klinisk kemi i Malmö sedan 1984, får priset för sina »banbrytande upptäckter rörande blodets koagulation». Priset är på 500 000 kronor och delas ut i samband med Forskningens dag vid medicinska fakulteten i Lund den 6 november.

Forskningen i klinisk kemi i Malmö är en av spjutspetsarna inom lundauniversitetets medicinska forskning, och det är andra gången som institutionen tar hem det stora Fernströmpriset. Professor Carl-Bertil Laurell, som är Johan Stenflos företrädare på professuren, fick det 1980 tillsammans med professor Örjan Ouchterlony i Göteborg. Laurells stora insats är att han utvecklat metoder att identifiera och separera olika proteiner ur blodet. Hans arbete har resulterat i en lång rad metoder att diagnostisera olika sjukdomar.

1969 började Johan Stenflo som doktorand på institutionen i Malmö. Koagulation var då ett nytt forskningsområde och professor Laurell tyckte det var ett lämpligt ämne för den nye doktoranden. Som handledare utsågs Per-Olof Gahnrot som hade gjort det första arbetet inom området. Johan Stenflo disputerade 1973 på en avhandling omprotrombin. Arbetet bidrog till att klargöra mekanismerna för hur Waran hämmar koagulationen.

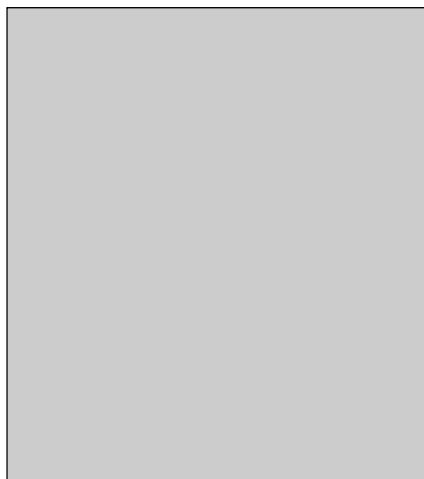
Protein C

När Johan Stenflo trängde djupare in i koagulationssystemet upptäckte han ett nytt protein som tycktes spela en viktig roll för koagulationen. Han tog proteinet, som döpts till protein C, med sig till USA där han arbetade vidare med den forskargrupp som hade gjort de stora arbetena om K-vitaminets roll i blodkoagulationen.

– Vi visade att protein C är ett enzym. Senare har vi ägnat stor energi åt att studera egenskaperna hos protein C och besläktade proteiner.

Protein C har en nyckelroll i antikoagulationssystemet som balanserar koagulationen. När det aktiveras stängs koagulationen av i exakt rätt tid.

– Systemet är oerhört fint reglerat.

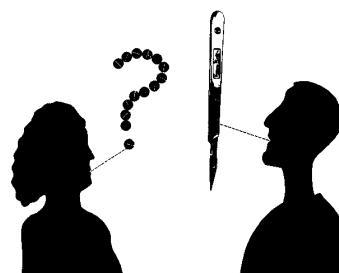
Johan Stenflo belönas med stora Fernströmpriset för banbrytande upptäckter om blodets koagulation.

När man får ett sår utlöses genast en process som gör att blodet lever sig. Men koagulationen måste begränsas till såret, annars skulle det bildas blodproppar. Om inte koagulationen kommer igång kan individen blöda till döds. En aldrig så liten defekt, en mutation, kan få katastrofala följder. Men det är lika viktigt att reglersystemet fungerar åt andra hållet. Om det är brist på protein C, eller om det inte aktiveras på rätt sätt, hämmar det antikoagulationen och då kan kärlen i värsta fall slammas igen av blodproppar.

Breddning av studierna

– Jag är framför allt intresserad av att förstå hur denna blandas mellan olika koagulationsfaktorer kan upprätthållas och hur den ser ut kemiskt, förklarar Johan Stenflo. Vi försöker tillämpa det vi lärt oss om koagulationsfaktorerna på nya områden. Det har visat sig att det finns intressanta likheter mellan proteiner i koagulationssystemet och vissa proteiner som styr cellens differentiering.

Johan Stenflos upptäckt av protein C och vidare studier av dess funktion har fört upp institutionen till en tätplats inom koagulationsforskningen. Andra forskare har följt efter med nya fynd. Björn Dahlbäck, professor i koagulationsforskning, också i Malmö, har upptäckt att en liten ärftlig defekt i systemet, APC-resistens, leder till en benägenhet för blodpropp. Björn Dahlbäck har nyligen tilldelats det Söderbergska priset i medicin för sin upptäckt. •

MEDICINENS SPRÅK

Särtryck ur Läkartidningen 1990–93

Läkartidningens språkspalt innehåller både stort och smått, både dagsländor och "eviga" sanningar – om nu sådana över huvud taget finns i språket och medicinen.

Ett urval mer översiktliga artiklar från fyra år har samlats i detta 32-sidiga särtryck, som togs fram i anslutning till arbetet med "Förslag till skrivregler för medicinska termer".

Pris 48 kr. Vid 11-50 ex 43 kr, vid högre upplagor 40 kr/ex.

Beställ här

..... ex Medicinens språk

.....
Namn

.....
Adress

.....
Postnummer/Postadress

Sändes till Läkartidningen, Box 5603, 114 86 Stockholm

Märk gärna kuvertet "Medicinens språk".

Beställning per fax:
08-20 76 19